TILNI O‘RGANISHDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASH VA INNOVATSION YONDASHUVLAR

Tursunboyeva Latofat Tukhtamuradovna
O‘zDJTSU o‘qituvchisi

So‘nggi yillarda sun’iy intellekt (AI) texnologiyalarining sezilarli rivojlanishi kuzatildi, bu tillarni o‘rganish uchun yangi zamin yaratdi. Ushbu ish tilni o‘rganishda sun’iy intellektni qo‘llashga asoslangan turli innovatsion usullarni o‘rganishga qaratilgan. Adaptiv o‘quv tizimlari, matnlarni avtomatik tahlil qilish va nutq ko‘nikmalarini mashq qilish uchun virtual yordamchilardan foydalanish kabi yondashuvlar ko‘rib chiqiladi. Talabalarning individual xususiyatlarini hisobga olish va o‘quv jarayonini optimallashtirish uchun sun’iy intellektning ta’limni shaxsiylashtirishga ta’siriga alohida e’tibor beriladi. Tahlil natijasida o‘qituvchilar va talabalar ushbu texnologiyalarni o‘quv jarayoniga integratsiyalashuvida duch keladigan afzalliklar va qiyinchiliklar aniqlandi. Topilmalar tilni o‘rganishda sun’iy intellektdan samarali foydalanish bo‘yicha keyingi tadqiqotlar va tavsiyalar ishlab chiqish uchun asos bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

Zamonaviy dunyo texnologiyaning rivojlanishi natijasida yuzaga kelgan tez o‘zgarishlarga duch kelmoqda va ta’lim sohasi ham bundan mustasno emas. Sun’iy intellekt (AI) til o‘rganish uchun yangi imkoniyatlar ochib, o‘rganishda muhim vositaga aylanmoqda. Ushbu maqolada AI yordamida tilni o‘rganishning innovatsion yondashuvlari, shuningdek, ularning o‘quv jarayoniga ta’siri va talabalar va o‘qituvchilar o‘rtasidagi o‘zaro ta’sirlar ko‘rib chiqiladi.

Ta’limdagi sun’iy intellekt: Sun’iy intellekt-bu inson aqlini talab qiladigan vazifalarni bajarishga qodir tizimlarni yaratishga bag‘ishlangan informatika sohasi. So‘nggi o‘n yilliklarda AI ta’lim muassasalariga faol kirib bormoqda, bu esa ta’lim yondashuvlarini sezilarli darajada o‘zgartirmoqda. Zamonaviy texnologiyalar nafaqat muntazam jarayonlarni avtomatlashtirishga, balki o‘quv dasturlarini talabalarning individual ehtiyojlariga moslashtirishga imkon beradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, AI ni o‘rganishda qo‘llash ta’lim samaradorligi va sifatini oshirishga olib kelishi mumkin. Masalan, mashinani o‘rganish algoritmlaridan foydalanadigan platformalar talabalarning bilim darajasini tahlil qilish va ularning kuchli va zaif tomonlarini hisobga olgan holda ularga tegishli topshiriqlarni taklif qilish imkoniyatiga ega.

Adaptiv o‘quv tizimlari: Adaptiv o‘quv tizimlari-bu o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga oladigan dasturiy yechimlar. Bunday tizimlar talabaning rivojlanishiga qarab o‘quv mazmuni va tezligini o‘zgartirishi mumkin. Masalan, Duolingo va Rosetta Stone kabi platformalar foydalanuvchilarning yutuqlarini kuzatib boradigan va ishlarni moslashtiradigan algoritmlardan foydalanadi. Adaptiv o‘quv tizimlari nafaqat til ko‘nikmalarini yaxshilashga yordam beradi, balki talabalarning ishtiyog‘ini oshiradi, chunki ular o‘zlarining yutuqlarini ko‘rishlari Haqiqiy vaqtda fikr-mulohazalarini olishlari mumkin. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, adaptiv tizimlardan foydalanadigan talabalar an’anaviy usullarga qaraganda yaxshiroq natijalarga erishadilar.

Matnni avtomatik tahlil qilish: Tabiiy tilni qayta ishlash (NLP) — bu kompyuterlar va inson tili o‘rtasidagi o‘zaro ta’sir bilan shug‘ullanadigan AI yo‘nalishi. NLP texnologiyalari tillarni o‘rganishda keng qo‘llaniladi. Masalan, ular matnlarni avtomatik tahlil qilish, grammatik xatolarni aniqlash va uslubni yaxshilash bo‘yicha takliflar uchun ishlatilishi mumkin. Avtomatik tahlil tizimlari talabalar uchun foydali vosita bo‘lib xizmat qilishi mumkin, bu ularga yozma ishlarining sifati to‘g‘risida tezkor fikr-mulohazalarni olish imkonini beradi. Bu tilni chuqurroq tushunishga va yozish ko‘nikmalarini yaxshilashga yordam beradi. Bunday tizimlarga

Grammarly va LanguageTool misol bo‘la oladi, ular foydalanuvchilarga turli tillarda matnlarini yaxshilashga yordam beradi.

Virtual yordamchilar va tillarning o‘zaro ta’siri: Siri va Google Assistant kabi virtual yordamchilar ham tillarni o‘rganishda muhim rol o‘ynaydi. Ushbu texnologiyalar talabalarga suhbat ko‘nikmalarini interaktiv tarzda mashq qilish imkonini beradi. Masalan, talabalar o‘rganilayotgan tilda savollar berishlari va virtual yordamchilardan javob olishlari mumkin, bu ularga talaffuz va til ko‘nikmalariga bo‘lgan ishonchni yaxshilashga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, virtual yordamchilardan foydalanish talaffuz va tinglash ko‘nikmalarini yaxshilashga yordam beradi, chunki talabalar Real vaqtda til bilan muloqot qilish imkoniyatiga ega.

Treningni shaxsiylashtirish: Shaxsiylashtirish treningning asosiy jihati hisoblanadi. AI talabalarning noyob ehtiyojlari va maqsadlarini hisobga olgan holda moslashtirilgan o‘quv dasturlarini yaratishga imkon beradi. Bu, ayniqsa, ishtiyoq va qiziqish muvaffaqiyatda muhim rol o‘ynaydigan tillarni o‘rganish kontekstida juda muhimdir. Sun’iy intellektdan foydalanadigan tizimlar eng samarali texnika va resurslarni taklif qilish uchun talabalarning oldingi mashg‘ulotlari va afzalliklari haqidagi ma’lumotlarni tahlil qilishlari mumkin.

Masalan, vizual o‘rganishni afzal ko‘rgan talaba ko‘proq multimedia materiallarini olishi mumkin, boshqa talaba esa audio va matnli topshiriqlarga e’tibor qaratishi mumkin.

Tilni o‘rganishda sun’iy intellektni qo‘llash muammolari va qiyinchiliklari: Ko‘p afzalliklarga qaramay, tilni o‘rganishda sun’iy intellektni qo‘llash muayyan qiyinchiliklarga duch keladi. Talabalar ma’lumotlarining maxfiyligi bilan bog‘liq axloqiy masalalar tobora dolzarb bo‘lib bormoqda. Bundan tashqari, barcha talabalar yangi texnologiyalarga osongina moslasha olmaydilar, bu esa o‘quv jarayonida qo‘shimcha to‘siqlarni keltirib chiqarishi mumkin. Psixologik jihatlar ham muhim rol o‘ynaydi. Talabalar o‘rganishda sun’iy intellektdan foydalanganda o‘zlarini izolyatsiya qilishlari mumkin, chunki o‘qituvchilar va boshqa talabalar bilan jonli aloqada bo‘lmaslik ularning o‘quv jarayoniga bo‘lgan ishtiyoqi va qiziqishini kamaytirishi mumkin.

Xulosa. Sun’iy intellekt o‘rganish jarayonini sezilarli darajada yaxshilaydigan innovatsion yondashuvlar va texnologiyalarni taklif qilish orqali tillarni o‘rganish uchun yangi zamin yaratadi. Adaptiv tizimlar, matnlarni avtomatik tahlil qilish va virtual yordamchilar talabalarga til ko‘nikmalarini rivojlantirish va ishtiyoqni oshirishga yordam beradigan muhim vositaga aylanmoqda. Biroq, ushbu texnologiyalarni samarali qo‘llash uchun ularni amalga oshirish bilan bog‘liq muammolar va muammolarni hisobga olish kerak. Tilni o‘rganishning kelajagi texnologiya va shaxsiy o‘zaro ta’sir o‘rtasidagi muvozanatga bog‘liq bo‘lib, samarali va inklyuziv ta’lim muhitini yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Alshaikhi, A. & Alshammari, M. (2022). The role of artificial intelligence in language learning: A systematic review. Education and Information Technologies, 27(2), 2079-2106.
2. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O‘qituvchi, 2016.
3. Xodjieva D. O‘zbek tili ta’limida kompetensiyaviy yondashuv. – Toshkent: Fan, 2022.
4. Azimov R., Tursunov M. Ta’limda sun’iy intellekt texnologiyalari. – Toshkent: IT-Park Nashr, 2022.